

Elfte söndagen efter Trefaldighet

Predikan på distans 2021-08-15.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

Sann och falsk rättfärdighet

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Du ser vår stora synd och brist och du avslöjar all egenrättfärdighet. Ge oss genom din helige Ande nåd att förtrösta på att du är oss nådig och förlåter oss alla våra synder. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*

Predikotext. Luk. 18:9-14. Fariséen och publikanen.

9 För några som var säkra på att de själva var rättfärdiga och som föraktade andra berättade Jesus också denna liknelse: 10 "Två personer gick upp till templet för att be. Den ene var farisé och den andre tullindrivare. 11 Fariséen stod och bad för sig själv: Gud, jag tackar dig för att jag inte är som andra människor: roffare, brottslingar, äktenskapsbrytare eller som den där tullindrivaren. 12 Jag fastar två gånger i veckan, jag ger tionde av allt jag får in.

13 Men tullindrivaren stod långt borta och vågade inte ens lyfta blicken mot himlen, utan slog sig mot bröstet och bad: Gud, förlåt en syndare som mig. 14 Jag säger er: Han gick hem rättfärdig, inte den andre. Var och en som upphöjer sig ska bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig ska bli upphöjd."

Vi står idag på nytt inför den välkända texten om fariséen och publikanen (tullindrivaren). Jesus riktade särskilt denna text till några som förtröstade på sig själva medan de föraktade andra. I vår evangeliebok är rubriken ”sann och falsk rättfärdighet”. Predikan indelas nu i följande delar:

1. Fariséen var rättfärdig inför människor.
2. Publikanen var orättfärdig inför människor.
3. Inför Gud var publikanen rättfärdig i motsats till fariséen.

1. Fariséen var rättfärdig inför människor.

Genom att Jesus ofta talar om fariséernas hyckleri kan vi lätt få en felaktig uppfattning om dem, vilket professor *Hugo Odeberg* har visat i sin fina skrift ”*Fariseism och kristendom*” (1963), vilken varmt rekommenderas. Fariséerna var verkligen personer som bemödade sig om att leva i enlighet med Guds lag. De tog det allvarligt med Guds ord. De bekände att de trodde på syndernas förlåtelse och ett evigt liv genom Guds nåd. De väntade ivrigt på att Messias skulle komma. De ville verkligen inte vara några hycklare. De bad innerligt till Gud och bemödade sig om att göra gott mot alla människor. De ville inte vara som de öppet ogudaktiga syndarna som bröt mot alla Guds bud. Tvärtom bemödade de sig om att älska Gud över allting och sin nästa som sig själva. De gick alltid i synagogans gudstjänst och studerade Guds ord flitigt. De var ärliga och skötsamma och tog avstånd från all brottslighet, från girighet, avund, högmod, äktenskapsbrott och onda tankar.

När fariséen i vår text tackar Gud för att han undgått att leva i dessa synder, var det en uppriktig och allvarlig tacksägelse för Guds nåd - som han menade sig ha. Inför människorna bemödade sig fariséerna om en rätt fasta, som innebar att de avstod från mycket för att kunna göra väl mot andra människor. Vi kan därför med rätta säga att fariséen i vår text var rättfärdig inför människor. Han levde liksom Paulus (före omvändelsen) ostrafflig inför lagen. Han var en ärlig och skötsam människa som vi nog alla

hade velat vara vän med. Sådana människor behöver vi i vårt samhälle, och det är en stor Guds gåva när någon får leva ett ärligt och skötsamt liv inför människor och inte hör till dem som lever i öppen ogudaktighet. Det är en gåva som liksom mat och dryck, hus och hem m.m. är en del av skapelsen och Guds försyn. Men det kan inte kan frälsa oss.

2. Publiken var orättfärdig inför människor.

Publikanerna livnärde sig på att driva in skatter och pålagor till den romerska ockupationsmakten. En publiken hade en sorts avtal med romarna som gick ut på att de själva kunde livnära sig gott på att ta för mycket betalt och skinna folk på pengar och ägodelar. Så ville romarna också kuva folket. Det ser vi inte minst av publiken Sackeus exempel. Efter sin omvändelse ville han betala tillbaka till de många han lurat. Han sade till Jesus: *"Har jag lurat någon på något, betalar jag fyrdubbelt igen"* (Luk. 19:8). Han ville då också börja tänka på de fattiga och sade: *"Hälften av det jag har, Herre, ger jag till de fattiga"*. Detta visar oss att Sackeus och andra publiken var mycket giriga och sög ut folket så mycket de kunde. Trots att de ofta var rika och välbärgade struntade de i de fattiga. Därför var publiken allmänt föraktade och man ansåg dem vara ogudaktiga människor som levde i öppen synd. Därför talas det ofta i NT om "publiken och syndare" och publiken sammanställs också ofta med skökorna, som öppet levde i otukt. Inför människor var publiken verkligen orättfärdiga människor.

Vi kan jämföra detta med vår tids ekonomiska brottslingar som gör allt de kan för att sko sig själva medan de struntar i andra människor. Tanken att de skulle använda sina rikedomar för landets bästa och för att hjälpa fattiga, svaga och utslagna människor faller dem inte in. Var och en är ju sig själv närmast, menar de. Om det finns en möjlighet att med lögn och bedrägeri eller med till synes lagliga medel berika sig på andras bekostnad, så gör de det. Sådana människor är en skada och olycka för varje välordnat samhälle, och ärliga och skötsamma människor tar med rätta avstånd från dem.

3. Inför Gud var publiken rättfärdig i motsats till fariséen.

I vår tid har det blivit vanligt att inom den kyrkliga modernismen vända på det hela och säga att kristendomen består i att vi skall solidarisera oss med de fattiga och utsugna människorna och vända oss mot de rika kapitalisterna och utsugarna. "Kristendomen" i denna tappning säger, att om vi bara angriper de sociala orättvisorna och strukturerna har vi Kristus på vår sida. Han sägs gå i spetsen för den nödvändiga sociala omvälvningen då de de rika utsugarna skall avslöjas och Guds rike öppnas för samhällets fattiga och utslagna, knarkare och prostituerade m.fl. Ja, i denna tappning kan Jesus till och med framställas som homosexuell i en välkänd konstnärlig "Ecce homo"-framställning (syftar på Pilatus ord om Jesus som törnekrönt: "Se människan", Joh. 19:5). Denna revolutionsromantik som utmanande lyfter upp synden har i hög grad och under lång tid kännetecknat vår tids religiösa tänkande då man ofta sätter likhetstecken mellan marxismen och kristendomen medan kapitalismen i sig ses som något av själva ondskan i tillvaron.

Mot en sådan främmande kristendomsform måste vi med kraft reagera. Jesus solidariserar sig inte med publiken därför att han hör till samhällets utstötta och föraktade. Jesus vänder sig inte heller mot fariséen därför att han i allt vill hålla sig till Guds lag och bud. Evangelium är inte att kalla de rika för syndare och de fattiga för helgon.

Jesu undervisning går mycket djupare. Han visar att varje människa är en syndare inför Gud. Felet med fariséen var inte hans fromhet och laglydnad. Felet var att han *förtröstade* på denna *inför Gud*. Så innebär Jesu undervisning att lagens ord måste träffa ända in i hjärteroten. Både fattiga och rika människor, både uppenbara syndare och hycklare, både

sådana som lever som publikanen i ekonomisk brottslighet och sådana som går i kyrkan varje söndag och lever ett fromt, ärligt och skötsamt liv är *inför Gud* lika stora syndare.

Människor som genom sitt fromma liv eller sin stora välgörenhet som t.ex. moder Teresa eller Bill Gates är lika stora syndare inför Gud som de värsta missdådare och illgärningsmän. Så vill Jesus genom lagens ord avslöja varje människa som en förtappad syndare som står utanför Guds rike och som måste straffas med evig förtappelse, om Gud skulle döma deras synder som de har förtjänat. Detta gäller i synnerhet dig och mig och var och en personligen. Ingen av oss har någonting att berömma oss av inför Gud. Fariséens värsta synd var därför att han förtröstade på sig själv inför Gud. Han trodde att de goda gärningar och den fromhet han visade inför människor också skulle ha ett värde inför Gud på domens dag. Han menade att den som följer den inre, goda böjelsen med Guds hjälp blir salig. Men sanningen är att det inte finns någon sådan inre, god böjelse inför Gud. Det är detta Jesus avslöjar.

Om vi tror att fariséens synd är hans tacksägelse för att han inte är som de uppenbara syndarna, så tar vi gruvligt miste. Det är rätt och riktigt att tacka Gud att han bevarar oss från uppenbara synder och ett ogudaktigt liv. Det är rätt och riktigt att på allvar söka leva i enlighet med Guds bud, att undvika stöld, mord, äktenskapsbrott, högmod och avundsjuka. Det är rätt och riktigt att ge av sina pengar till de fattiga, att fasta och avstå från mycket för att istället tjäna Gud. Det är rätt och riktigt att föra ett anständigt och moraliskt högtstående liv.

Men, detta är inte möjligt för oss annat än i viss mån *inför människor*. Inför Gud är det den allra värsta synden. Det är högmodets och otrons gift i vårt inre. Om vi inte har blivit förkrossade av lagen tror vi fortfarande att allt är väl ställt med Gud om vi bara anstränger oss att leva i enlighet med lagen. Så bedrar vi oss själva.

Andra förstår kanske hur illa det är, men hamnar i stället i förtvivlan. ”Min synd är så stor att jag inte vet vad jag skall ta mig till”, tänker en sådan människa. Så kommer istället för högmodet och säkerheten missmodet och förtvivlan. Jag duger inte till någonting. Gud har förkastat mig. Han kan väl vara nådig mot helgonen och mot apostlarna. Men för mig som är en så stor syndare finns ingen räddning. Så kommer för somliga liksom för Judas självmordet som den sista, förtvivlade utvägen. Andra går ner sig i synd och missbruk.

Men Jesus visar oss då genom publikanen på den rätta vägen. Den vägen heter syndabekännelse och tro på Kristus. Publikanen känner sin stora synd. Han vet mycket väl med sig hur han genom sitt ogudaktiga liv har syndat mot både Gud och människor. Han slår därför ner blicken och säger enkelt: ”*Gud, förlåt en syndare som mig*” eller ”*Gud, misskunda dig över mig syndare*” (äldre övers.). Förlåtelsen för Kristi skull är den enda vägen till frälsning och salighet. Publikanen har genom lagen lärt känna sin synd. Nu bekänner han sin synd och anropar Gud om barmhärtighet och förlåtelse. Genom hela Bibelns undervisning går detta som en röd tråd. Endast Guds nåd för oss till himmelen. Det är endast genom förlåtelsen, genom tron på Kristus och hans försoning som en människa kan bli frälst. Detta gäller både fariséer och publikaner. Fariséen Paulus mötte Kristus på vägen till Damaskus och blev omvänd. Genom evangelium lärde han känna Jesus och blev döpt och fick ta emot syndernas förlåtelse. Det gällde också publikanen Sackéus som med glädje tog emot Jesus i sitt hem.

Kristendomen är ingenting annat än det rena evangeliet. Jesus Kristus har dött för hela världens synd och denna förlåtelse förkunnas nu genom ordet och sakramenten i hela världen. Den som genom tron tar emot Kristus blir då frälst och salig av nåden allena genom tron allena.

Så blev publikanen i vår text salig genom att han bekände sin synd och tog emot Kristus. Fariséen däremot förblev i sitt obotfärdiga tillstånd i sin egenrättfärdighet. Jesus berättar detta i form av en liknelse. Men denna liknelse är allmängiltig. Det finns bara en väg till himmelen. Det är vägen som Jesus har öppnat med sitt oskyldiga liv och med sitt lidande och sitt blod. Genom sin uppståndelse har han så kastat hela mänsklighetens synd i havets djup (Mika 7:19). Han har besegrat djävulen och övervunnit synden, döden och helvetet. Var och en som tror på honom får därför evigt liv.

Den sanna rättfärdigheten kom till publikanen, inte på grund av att han bekände sin synd, utan därför att Jesus hade dött för alla hans synder och därför att Gud, den helige Ande skänkte honom trons gåva. Men denna gåva kommer inte till oss utan en sann omvändelse då vi bekänner alla våra synder inför Gud. Därför är det som Jesaja säger:

Kom, låt oss gå till rätta med varandra, säger Herren. Om än era synder är blodröda ska de bli snövita, om än de är röda som scharlakan ska de bli vita som ull. Om ni är villiga och lyssnar ska ni få äta landets goda. Men om ni vägrar och trotsar ska ni förtäras av svärd (Jes. 1:18-20).

Av sig själv kan människan inte bli omvänd. Det räcker inte med att besluta sig för att börja tro. Detta kan vi inte. Omvändelsen måste komma som en följd av Guds eget evangelium, som vi lyssnar till genom Guds ord. Detta evangelium förkunnar Gud också i dopet, bikten och nattvarden. Aposteln säger att dopet är *ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande* (Tit. 3:5). Därför får en syndare fly till sitt dop och veta att Gud genom dopet förlåter oss alla synder.

I bikten bekänner vi också alla våra synder och får höra förlåtelsens ord av vår biktfader, som tillsäger oss avlösningen på Kristi befallning. Han säger: *Om ni förlåter någon hans synder, så är de honom förlåtna* (Joh. 20:23).

I den heliga nattvarden, altarets sakrament, ger oss Jesus sin kropp och sitt blod under bröd och vin till syndernas förlåtelse (Matt. 26:26ff).

Så är Gud oändligt rik och inbjuder varje syndare till Guds rike. Publikanen i vår text visar detta. Genom att han bekände sin synd och fick ta emot förlåtelsen genom tron allena gick han hem rättfärdig i motsats till fariséen. Grundtexten säger: *Han gick hem till sitt hus, rättfärdiggjord framför (pará) denne.* Meningen är tydlig. Publikanen som bekände sin synd och förtröstade på Guds nåd blev rättfärdig och salig, medan fariséen som förtröstade på sig själv och sin egen fromhet inte blev rättfärdig. Han blev kvar i sin synd och obotfärdighet. Samma sak framhåller Jesus i Johannes' 3:e kapitel:

Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom (Joh. 3:36).

Till sist skall det med kraft ännu en gång framhållas att Guds lag är en god sak för alla människor. Det är högst önskvärt att vi alla lever ett fromt och gott liv inför människor. Men inför Gud är detta helt otillräckligt. Samma Guds lag avslöjar varje människa som en stor syndare som inte på något sätt kan hjälpa sig själv. Endast Guds rena och klara evangelium kan föra en syndare till himmelen. Därför får vi förtrösta på att Gud genom Jesus Kristus har förlåtit oss alla våra synder som han själv säger till Nikodemus:

Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv. Gud har inte sänt sin Son till världen för att döma världen, utan för att världen ska bli frälst genom honom (Joh. 3:16f). Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.